

УДК 33.021:339

М.І. Скрипник, д-р екон. наук**М.С. Амбарчян**, канд. екон. наук

Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ, Україна

РОЗВИТОК СФЕР РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ, ЕКСПОРТУ ТА ІМПОРТУ ВЗУТТЯ В УКРАЇНІ У 2011–2014 РР.: АНАЛІЗ ДИНАМІКИ**М.И. Скрыпник**, д-р екон. наук**М.С. Амбарчян**, канд. экон. наук

Киевский национальный университет технологий и дизайна, г. Киев, Украина

РАЗВИТИЕ СФЕР РОЗНИЧНОЇ ТОРГОВЛІ, ЕКСПОРТА І ІМПОРТА ОБУВИ В УКРАЇНІ В 2011–2014 ГГ.: АНАЛІЗ ДИНАМІКИ**Marharyta Skrypnyk**, Doctor of Economics**Marharyta Ambarchian**, PhD in Economics

Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, Ukraine

DEVELOPMENT OF AREAS OF RETAIL TRADE, EXPORT AND IMPORT OF FOOTWEAR IN UKRAINE IN 2011–2014: ANALYZING THE DYNAMICS

Стаття присвячена дослідженню економічного стану сфери торгівлі товарами взуттєвої промисловості в Україні. Суттєве скорочення рівня доходів населення та зростання валютних курсів призвели до кризи імпорту товарів в Україну в 2015 році. З метою оцінки масштабу економічної рецесії в досліджуваній сфері проаналізовано динаміку обсягів експорту, імпорту та роздрібною торгівлі взуттям в Україні у 2011–2014 роках. Здійснено порівняння динаміки обсягів торгівлі взуттям із динамікою обсягів торгівлі товарами легкої промисловості та непродовольчих товарів загалом. З'ясовано взаємозв'язок між темпами зростання валютних курсів та індексами споживчих цін на взуття.

Ключові слова: легка промисловість, роздрібна торгівля взуттям, експорт взуття, імпорт взуття.

Статья посвящена исследованию экономического состояния сферы торговли товарами обувной промышленности в Украине. Существенное сокращение уровня доходов населения и возрастание валютных курсов привели к кризису импорта товаров в Украину в 2015 году. С целью оценки масштаба экономической рецессии в исследуемой сфере проанализирована динамика объемов экспорта, импорта и розничной торговли обувью в Украине в 2011–2014 годах. Проведено сравнение динамики объемов торговли обувью с динамикой объемов торговли товарами легкой промышленности и непродовольственных товаров в целом. Выявлена взаимосвязь между темпами возрастания валютных курсов и индексами потребительских цен на обувь.

Ключевые слова: легкая промышленность, розничная торговля обувью, экспорт обуви, импорт обуви.

The article is dedicated to research of the economic position of the area of trade of footwear industry commodities in Ukraine. Significant decline of a level of population incomes and increase of currency rates resulted in a crisis of commodity import in Ukraine in 2015. For the purpose of indication of the scope of economic recession in the examined area, the authors analyzed the dynamics of amounts of the export, import, and retail trade of footwear in Ukraine in 2011–2014. The authors compared the dynamics of amounts of footwear trade and the dynamics of amounts of trade of light industry commodities in particular and non-food commodities in general. The article researches the interrelation between rates of growth of currency rates and consumer price indices of footwear.

Key words: light industry, footwear retail trade, footwear export, footwear import.

Постановка проблеми. Впродовж останніх двох десятиліть в економіці України були сформовані пропорції галузевої структури виробництва, що визначалися діючими виробничими фондами (створеними в останні роки або успадкованими від попередньої командно-адміністративної формації) та природними і людськими ресурсами. Утворена галузева структура виробництва вплинула на зовнішньоторговельну спеціалізацію держави. Таким чином, основними експортними галузями України стали важка промисловість (спадок планової економіки) та виробництво продовольчих товарів (наслідок існування сприятливих природних умов та значних обсягів природних ресурсів). Як наслідок, розвиток сфери виробництва непродовольчих товарів, особливо товарів легкої промисловості, значною мірою відстає від інших галузей, а сфера торгівлі такими товарами є абсолютно імпортозалежною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стан, тенденції розвитку галузі легкої промисловості, проблеми експорту та імпорту товарів легкої промисловості були дос-

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

ліджені у публікаціях А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, В.А. Ізовіт, І.О. Максименко, В.І. Бокій, В.В. Лойко, Д.М. Лойко [1–3]. Незважаючи на широкий аналіз галузі виробництва товарів легкої промисловості вітчизняними науковцями, економічний стан сфер виробництва та реалізації товарів взуттєвої промисловості є недостатньо дослідженим.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Зважаючи на те, що саме сфера торгівлі товарами легкої промисловості та зокрема взуттям зазнала найбільшого скорочення впродовж останніх двох років (що зумовлено політичними та макроекономічними причинами), виникає необхідність у дослідженні тенденцій розвитку зазначеної сфери національної економіки впродовж 2011–2014 рр.

Мета статті. Метою цієї статті є розрахунок та аналіз показників динаміки сфер роздрібною торгівлі, експорту та імпорту взуття в Україні у 2011–2014 рр.

Виклад основного матеріалу. В результаті аналізу даних, поданих Українською асоціацією підприємств легкої промисловості, було виявлено суттєву різницю між обсягами експорту та імпорту взуття у 2011–2014 рр (табл. 1) [4].

Таблиця 1

Обсяги експорту та імпорту взуття в Україні у 2011–2014 рр.

Показник	2011	2012			2013			2014		
	млн дол	млн дол	абсолютна зміна, млн дол	відносна зміна, %	млн дол	абсолютна зміна, млн дол	відносна зміна, %	млн дол	абсолютна зміна, млн дол	відносна зміна, %
Обсяг експорту	202,5	170,2	-32,3	-16,0	191,5	+21,3	+12,5	196,1	+4,5	+2,4
Обсяг імпорту	335,5	757,3	+421,8	+125,7	759,7	+2,3	+0,3	397,3	-362,4	-47,7
Різниця між обсягами імпорту та експорту	133,0	587,1	–	–	568,1	–	–	201,2	–	–

Якщо у 2011 р. імпорт перевищував експорт на 133,0 млн дол, то вже у 2012 та 2013 рр. ця різниця становила 587,1 та 568,1 млн дол відповідно. У 2014 р. різниця між обсягами імпорту та експорту взуття зменшилась до 201,2 млн дол. Варто зазначити, що такі коливання різниць між обсягами імпорту та експорту взуття пов'язані саме із суттєвими коливаннями динаміки обсягів імпорту : +421,8 млн дол, або +125,7 % у 2012 р.; +2,3 млн дол, або +0,3 % у 2013 р.; -362,4 млн дол, або -47,7 % у 2014 р. Водночас, коливання динаміки обсягів експорту були незначними: -32,3 млн дол, або -16,0 % у 2012 р.; +21,3 млн дол, або +12,5 % у 2013 р.; +4,5 млн дол, або +2,4 % у 2014 р.

Така динаміка свідчить про високу чутливість імпорту товарів, зокрема взуття, в Україну від рівня платоспроможності населення, який відчутно скоротився у 2014 р. порівняно з 2013 р. (рис. 1).

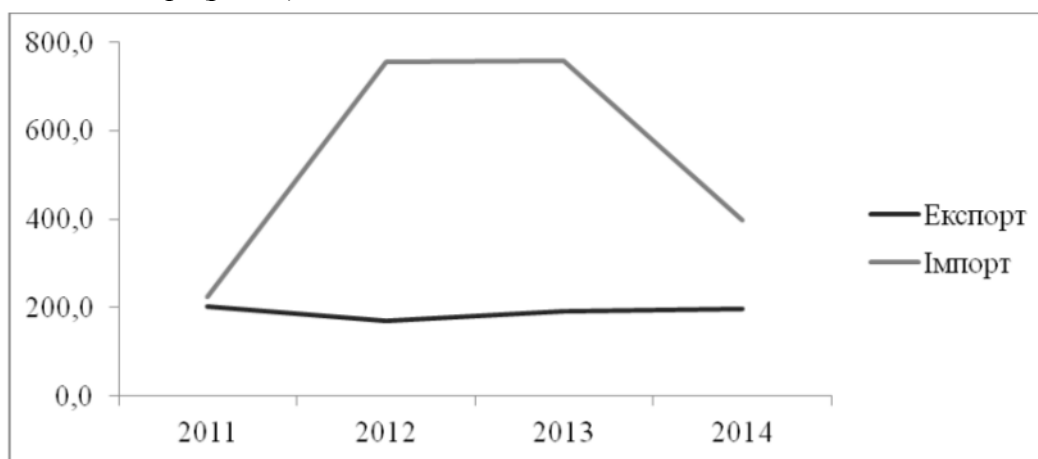

Рис. 1. Обсяги експорту та імпорту взуття в Україні у 2011–2014 рр., млн дол

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Проаналізувавши питому вагу обсягу експорту взуття в загальному обсязі експорту товарів легкої промисловості з України у 2011–2014 рр. (табл. 2), можна визначити, що зазначена питома вага була найвищою у 2014 р. (на противагу 16,64 % у 2011 р., 15,92 % у 2012 р. та 16,99 % у 2013 р.) [5–8].

Таблиця 2

Питома вага обсягу експорту взуття в загальному обсязі експорту товарів легкої промисловості з України у 2011–2014 рр.

Показник	2011		2012		2013		2014	
	млн дол	питома вага, %	млн дол	питома вага, %	млн дол	питома вага, %	млн дол	питома вага, %
Обсяг експорту взуття	202,5	16,64	170,2	15,92	191,5	16,99	196,1	19,83
Всього експортовано товарів легкої промисловості	1217,3	–	1069,2	–	1127,2	–	988,6	–

Оскільки обсяг експорту товарів легкої промисловості впродовж 2011–2014 рр. скоротився, можна зробити висновок про зростання питомої ваги обсягу експорту взуття у порівнянні з обсягами експорту інших товарів легкої промисловості.

Проаналізувавши питому вагу обсягу імпорту взуття в загальному обсязі імпорту товарів легкої промисловості в Україну у 2011–2014 рр., можна зробити висновок, що зазначена питома вага була найвищою у 2013 р. і становила 22,50 % (на противагу 13,72 % у 2011 р., 21,60 % у 2012 р. та 17,7 % у 2014 р.). Обсяг імпорту товарів легкої промисловості у 2014 р. був найнижчим за визначений період (табл. 3) [5–8].

Таблиця 3

Питома вага обсягу імпорту взуття в загальному обсязі імпорту товарів легкої промисловості в Україну у 2011–2014 рр.

Показник	2011		2012		2013		2014	
	млн дол	питома вага, %	млн дол	питома вага, %	млн дол	питома вага, %	млн дол	питома вага, %
Обсяг імпорту взуття	335,5	13,72	757,3	21,60	759,7	22,50	397,3	17,17
Всього імпортовано товарів легкої промисловості	2445,7	–	3505,9	–	3376,6	–	2314,0	–

Аналіз динаміки обсягу роздрібного товарообороту взуття в Україні у 2011–2014 рр. дав змогу визначити, що у 2011–2013 рр. обсяги роздрібної торгівлі взуттям зростали (табл. 4) [5–8]. Проте вже у 2014 р. обсяги роздрібного товарообороту зазнали скорочення (-4,7 % на противагу +8,8 % у 2013 р.).

Таблиця 4

Динаміка обсягу роздрібного товарообороту взуття в Україні у 2011–2014 рр.

Показник	2011	2012	2013	2014
Взуття, млн грн	3972,8	4682,4	5095,7	4854,4
Абсолютна зміна, млн грн	+494,1	+709,6	+413,3	-241,3
Відносна зміна, %	+14,2	+17,9	+8,8	-4,7

Якщо порівняти відносну зміну обсягу роздрібного товарообороту взуття у 2014 р. (-4,7 %) із відносною зміною обсягу імпорту взуття у 2014 р. (-47,7 %), то, на перший погляд, видається необхідним зробити висновок про те, що скорочення імпорту не призвело до скорочення обсягів роздрібного продажу взуття. В теорії це мало б бути пояснене заміщенням нестачі обсягів, які колись імпортувались, нарощенням обсягів національного виробництва. Оскільки за останній рік, за нашими власними спостереженнями, збільшення обсягів взуття національних виробників на взуттєвому ринку не відбувалось, можна припустити, що державна статистика не отримувала об'єктивних даних щодо обсягів роздрібного продажу взуття у роках, що передують 2014 р.

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Розрахувавши питому вагу обсягів продажу взуття у структурі роздрібного товарообороту товарів легкої промисловості в Україні у 2011–2014 рр., визначено, що взуття становить суттєву статтю у структурі продажів товарів легкої промисловості впродовж усього зазначеного періоду: від 28,1 % у 2014 р. до 33,0 % у 2011 р. (табл. 5) [5–8].

Таблиця 5

Питома вага обсягів продажу взуття у структурі роздрібного товарообороту товарів легкої промисловості в Україні у 2011–2014 рр.

Показник	2011	2012	2013	2014
Взуття, млн грн	3972,8	4682,4	5095,7	4854,4
Товари легкої промисловості, млн грн	12047	14448,3	16482,4	17298,6
Питома вага, %	33,0	32,4	30,9	28,1

У результаті розрахунку відносних змін обсягів роздрібного продажу взуття, товарів легкої промисловості та непродовольчих товарів загалом у 2011–2014 рр. визначено, що для обсягів роздрібного продажу товарів легкої промисловості та непродовольчих товарів була характерна додатна відносна зміна, хоча і зі спадною динамікою (рис. 2). Додатна відносна зміна у 2011–2013 рр. була характерна і для обсягів роздрібного продажу взуття, проте вже у 2014 р. обсяги роздрібного продажу взуття скоротились.

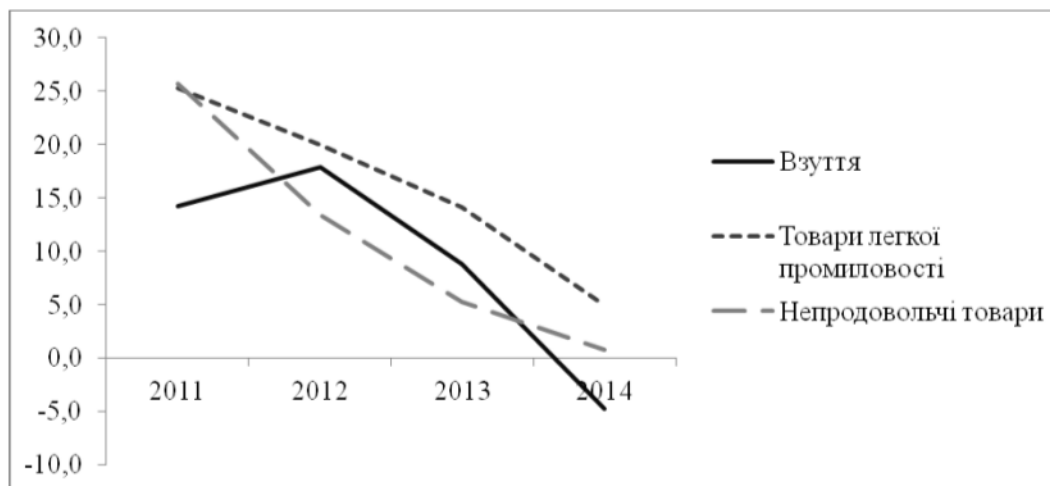

Рис. 2. Відносна зміна обсягів роздрібного продажу деяких груп товарів в Україні у 2011–2014 рр., %

Як зазначалось вище, сфера роздрібного продажу взуття в Україні є імпортозалежною. Як наслідок, суттєве зростання валютних курсів має спричинювати значне зростання цін на взуття. З метою оцінки такого впливу здійснено порівняння індексів споживчих цін на взуття та темпів зростання валютних курсів у 2011–2014 рр. Незважаючи на те, що у 2011–2013 рр. валютні курси незначно зростали, споживчі ціни на взуття, хоч і несуттєво, але скорочувалися (табл. 6) [5–8].

Таблиця 6

Індекси споживчих цін на взуття та темпи зростання валютних курсів в Україні у 2011–2014 рр., %

Показник	2011	2012	2013	2014
Темп зростання курсу долара США	100,35	100,04	100,00	197,28
Темп зростання курсу євро	97,40	102,32	104,79	174,19
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року)	100,30	96,20	95,20	117,00

Як видно з рис. 3, суттєве зростання курсів долара США та євро у 2014 р. не призвели до рівнозначного збільшення індексу споживчих цін на взуття: у 2014 р. ціни на взуття, у порівнянні з 2013 р., зросли лише на 17 %. В той же час, курс долара США зріс на 97,28 %, а євро – на 74,19 %.

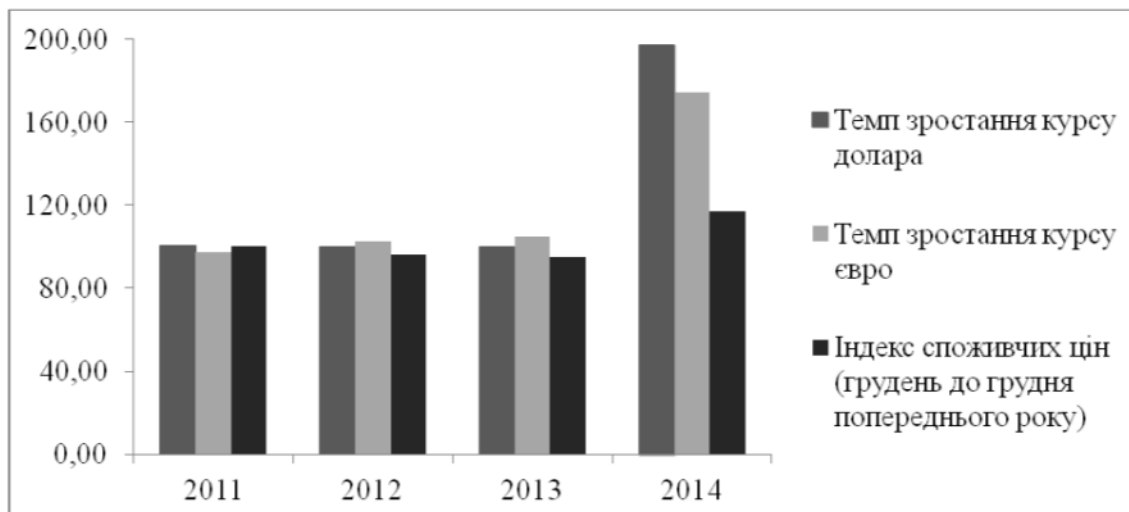

Рис. 3. Співвідношення між індексами споживчих цін та темпами зростання валютних курсів в Україні у 2011–2014 рр., %

Виявлені невідповідності між приростом цін на взуття та приростом валютних курсів, скоріш за все, свідчать про те, що у 2014 р. дистриб'ютори здійснювали реалізацію торговельних запасів за 2013 р.

Висновки і пропозиції. У результаті здійснення горизонтального та вертикального аналізів деяких показників сфер торгівлі, імпорту та експорту взуття в Україні у 2011–2014 рр. визначено, що ці сфери економічної діяльності стабільно розвивались протягом 2011–2013 рр., проте зазнали суттєвого скорочення у 2014 р. Таке скорочення було спричинене падінням купівельної спроможності населення та стрімким зростанням валютних курсів.

Список використаних джерел

1. Мазаракі А. Легка промисловість України: стан, проблеми експорту та імпорту товарів / А. Мазаракі, Т. Мельник, В. Ізовіт // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2011. – № 3. – С. 5–13.
2. Максименко І. О. Легка промисловість України: сучасний стан та перспективи розвитку / І. О. Максименко, В. І. Бокій // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – Т. 2, № 3. – С. 77–80.
3. Лойко В. В. Стан та перспективи розвитку легкої промисловості в контексті економічної безпеки України / В. В. Лойко, Д. М. Лойко // Вісник КНУТД. – 2013. – № 2. – С. 155–161.
4. Офіційний сайт Української асоціації підприємств легкої промисловості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrlegprom.org.ua/statistika_analitika_ukrlegpromu.html.
5. Статистичний щорічник України за 2011 рік / за ред. О. Г. Осауленка. – К. : Август Трейд, 2012. – 558 с.
6. Статистичний щорічник України за 2012 рік / за ред. О. Г. Осауленка. – К. : Державна служба статистики України, 2013. – 552 с.
7. Статистичний щорічник України за 2013 рік / за ред. О. Г. Осауленка. – К. : Державна служба статистики України, 2014. – 534 с.
8. Статистичний щорічник України за 2014 рік / за ред. І. М. Жук. – К. : Державна служба статистики України, 2015. – 586 с.